

ALMAN BİLİM İNSANLARININ TÜRK YÜKSEKÖĞRETİMİNE KATKILARI

ÖZET:

1933'te Almanya'da nasyonal sosyalistlerin iktidarı ele geçirmesiyle birlikte birçok kurumda adeta etnik bir temizlik meydana gelmiş ve Yahudi kökenli ya da muhalif görüşlü Alman bilim insanlarının çalışma alanları iyice kısıtlanmıştı. Bu durumla karşılaşan Yahudi öğretim üyeleri Almanya'yı terk etmek zorunda kalmıştır. Bunların büyük bir çoğunluğu İsviçre'ye sığınmıştır.

Hitler yönetiminden kaçan bu Yahudi ve Nazi olmayan bilim adamları, kendilerine başka ülke üniversiteleri veya yükseköğretim kurumlarında iş bulmak için, Zürih'te "Notgemeinschaft deutscher Wissenschaftler im Ausland" (Yurtdışındaki Alman Bilim Adamları Yardım Cemiyeti) adlı bir örgüt kurmuştur. Bu cemiyetin başına da Prof. Dr. Philipp Schwartz getirilmiştir. Bu dönemde Türkiye'de Üniversite reformu çalışmaları yoğun bir şekilde sürüyordu. İslahat Müşavirliği görevini yürüten Albert Malche, bu cemiyete Mayıs 1933'te gönderdiği bir mektupta mülteci Alman bilim adamlarına Türkiye'de çalışma imkânı bulunduğunu bildirmiştir. Bunun üzerine cemiyet, konuyu görüşmek üzere Prof. Dr. Philipp Schwartz'ı Türkiye'ye göndermiştir. Bu diyaloglar sonucu birçok Alman bilim insanı Türkiye Cumhuriyeti'ne iltica etmiş ve de yaptıkları çalışmalarla Türk Yükseköğretimini radikal bir biçimde etkilemişlerdir.

AMAÇ :

Araştırmanın amacı Cumhuriyetin ilk dönemlerinde Türkiye'ye sığınan Alman bilim insanlarının Darülfünun ve Türk Yükseköğretimi'ne katkılarını tespit etmek, gözlem ve çalışmalarını incelemektir.

ARAŞTIRMA SORUSU :

Alman bilim insanlarının yükseköğretim sistemimize katkıları nelerdir ?

HİPOTEZ :

1933-1950 yılları arası Türkiye'ye gelen Alman bilim insanları, iki ülke arasında ortak bir akademik dil ve kültürün oluşmasını sağlamışlardır.

Tablo 1: 1933 yılı sonunda İstanbul Üniversitesi'ndeki Türk ve Yabancı Bilim Adamları (Widmann, 2000)

Öğretim Üyesi	Türk	Yabancı
Ordinaryüs Profesör	27	38
Profesör	18	4
Doçent	93	-
Asistan	99	43
Toplam	237	85

Tablo 2: 1933-1942 Yılları Arasında Üniversite Yayınları

Üniversitece Bastırılan Kitap	175
Baskıda Olan Kitap	35
Öğretim Üyelerinin Bastırdığı Kitap	100
Çeviri Kitap (28'i basılmış)	42
Toplam	352

Philipp Schwartz

Albert Malche

Richard von Mises

Erich Frank

Bruno Taut

Rudolf Nissen

Fritz Neumark

SONUÇ :

1933'te Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde başlatılan "Üniversite Reformu", birçok alanda yabancı bilim insanlarının da katkılarıyla gelişmiştir bu konuda Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretimine de en büyük katkıyı sağlayan şüphesiz Alman bilim insanlarıdır.

Araştırmalarımız sonucu bugünkü birçok akademik alanda ve yayın organında Alman kaynaklı sistem ve doktrinlerin esas alınmasının başlıca sebebinin 1933-1950 yılları arası Türkiye'ye iltica etmiş Alman bilim insanları olduğunu tespit ettik.

Bugün üniversitelerimizde kullanılan birçok eser –keza mühendislik bölümlerinde– bu isimlerin çalışmaları sonucu müfredatımızda bulunmaktadır.

Ayrıca Türkiye'nin dönem içerisinde bilim insanlarına sığınma hakkı tanınması ; Türkiye'nin bilime ve medeniyete verdiği önemi de göstermektedir.

ÖNERİLER:

Bilim insanlarının ve de Türkiye Cumhuriyeti'nin karşılıklı çalışma ve çabaları iki ülke arasında ortak akademik dil oluşturmuştur.

Oluşan sosyokültürel akademik bağ sonraki nesillere de aktarılmalı ve iki ülke arasındaki diyalog kesilmeden devam etmeli, ortak bilimsel çalışmalar fayda çerçevesinde sürdürülmelidir.

DANIŞMAN ÖĞRETMEN:
Fulya ONAT

GÖREVLİ ÖĞRENCİ:
Mustafa Ahmet YILDIRIM 10/C - 605